

Skuespillere og seksuell trakassering

Resultater av en surveyundersøkelse fra 2010

BÅRD KLEPPE

TF-notat nr. 20/2010

TF-notat

Tittel:	Skuespillere og seksuell trakassering - Resultater av en surveyundersøkelse fra 2010
TF-notat nr:	20/2010
Forfatter(e):	Bård Kleppe
Dato:	25. august 2010
Gradering:	Åpen
Antall sider:	22
Framsidedfoto:	Istock.com
ISBN:	978-82-7401-373-5
ISSN:	1891-053X
Pris:	110,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Seksuell trakassering av skuespillere
Prosjektnr.:	20100420
Prosjektleder:	Bård Kleppe
Oppdragsgiver(e):	Norsk Skuespillerforbund

Resymé:

Denne undersøkelsen er sendt ut til 945 medlemmer i Norsk skuespillerforbund. 57 % besvarte undersøkelsen. 5,4 % av respondentene rapporterer at de har blitt seksuelt trakassert i løpet av de siste seks månedene, mens 45 % rapporterer at de har blitt utsatt for en eller flere hendelser som kan defineres som uønsket seksuell oppmerksomhet.

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Denne undersøkelsen har blitt gjennomført av Telemarksforskning ved undertegnede i samarbeid med Norsk skuespillerforbund. I tillegg til dette notatet har resultatene og drøftingene blitt presentert i et paper på den 6. internasjonale konferansen om kulturpolitisk forskning (ICCPR) i Jyväskylä 25. august 2010.

Takk til alle som har besvart undersøkelsen!

Bø, 20.august 2010

Bård Kleppe

Prosjektleder

Innhold

1. Innledning	7
1.1 Definisjoner	7
1.2 Utberedelse	7
1.3 Metode	8
2. Resultater	11
2.1 Bakgrunnsinformasjon	11
2.2 Uønsket seksuell oppmerksomhet siste seks måneder	13
2.3 Uønsket seksuell oppmerksomhet – hele karrieren	16
2.4 Rapportering og medlemmenes vurderinger	19

1. Innledning

Seksuell trakassering eller uønsket seksuell oppmerksomhet er et problematisk felt å studere. Det opereres med flere definisjoner på feltet og graden av alvorlighet varierer mye. Resultatene i denne undersøkelsen *må* derfor ses i lys av de definisjoner og de metodiske svakheter som eksisterer i en slik survey. Det er derfor innledningsvis behov for å spesifisere og begrunne de metodiske valgene som er foretatt.

1.1 Definisjoner

”Jeg er skuffa, for jeg har ikke blitt noe særlig seksuelt trakassert”, uttalte en skuespiller litt humoristisk i media. Når det snakkes om sexpress, kommer det også ofte slike uttalelser. Mest av alt synliggjør disse at det finnes ulike former for *seksuell oppmerksomhet*. Positive, ønskede opplevelser med to likeverdige partnere kalles seksuell oppmerksomhet. Negative opplevelser som er uønsket, uoppfordret og ensidige kalles *uønsket seksuell oppmerksomhet* (Frøberg and Sørensen 1992). Det er dette man også definerer som seksuell trakassering.

Definisjonsmessig skiller man videre mellom en juridisk forståelse av seksuell trakassering og en psykologisk forståelse av begrepet. En juridisk forståelse innebærer at man tar utgangspunkt i gjeldende lover og i domfellelser av seksuell trakassering. I en slik sammenheng vil konkrete handlinger tillegges stor verdi. En psykologisk forståelse innebærer at man tar utgangspunkt i opplevelsen til den som blir utsatt for trakasseringen. Dette er en subjektiv fortolkning, men i og med at det er den fornærmede som opplever ubehaget ved trakasseringen, er det naturlig å legge vedkommendes fortolkning til grunn når man undersøker utberedelsen av dette. Det er en slik psykologisk forståelse av begrepet som har blitt lagt til grunn for de fleste studier av fenomenet, og som vi også har benyttet i denne undersøkelsen.

1.2 Utberedelse

Studier av seksuell trakassering viser at dette er en vanlig utfordring i mange land. En amerikansk studie fant at 42 % av kvinnene og 14 % av mennene opplevde

seksuell trakassering som et problem (Terpstra and Baker 1991). I Europa har flere studier konkludert med at mellom 30 % og 50 % av den kvinnelige arbeidsstokken hadde erfaringer med seksuell trakassering, mens om lag 10 % av mennene hadde samme erfaring. I Norge gjennomfører Statistisk sentralbyrå hvert tredje år en arbeidslivsundersøkelse der respondentene blir bedt om å rapportere hvorvidt de har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, kommentarer eller lignende, et par ganger i måneden eller mer. Her har svarprosenten ligget stabilt rundt 3 % de siste ti årene.

I februar 2010 publisert Sveriges Radio en undersøkelse om seksuell trakassering av svenske skuespillere¹. Det kom her fram at 29,5 % av skuespillerne hadde opplevd seksuell trakassering i løpet av deres karriere (45,5 % av kvinnene). Denne undersøkelsen fikk senere kritikk for metodiske svakheter², men den gav likevel tydelige signaler om at dette er svært utbredt blant svenske skuespillere.

Universitetet i Bergen (UiB) gjennomførte nylig en større studie av mobbing, trakassering og destruktiv ledelse i norsk arbeidsliv (Einarsen et al. 2007). Her svarte 1,1 % at de til en viss grad hadde opplevd seksuell trakassering i løpet av de siste seks måneder, mens 0,1% svarte at de i høy grad hadde opplevd dette. 80 % av disse var kvinner. Når de ble spurt om de hadde vært utsatt for ulike konkrete handlinger som kan defineres som uønsket seksuell oppmerksomhet (se tabell 3), svarte 18,4 % av utvalget at de hadde blitt eksponert for minst en slik handling i løpet av de siste seks måneder. UiB-studien er den mest omfattende som er gjort omkring seksuell trakassering i arbeidslivet i Norge de senere årene. Vi har derfor valgt å legge denne til grunn for sammenligninger med vår studie av skuespillere.

1.3 Metode

Det metodiske opplegget for denne undersøkelsen tar utgangspunkt i metodeutviklingen fra nevnte forskningsprosjekt utført ved Psykologisk Institutt ved Universitet

¹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3437&artikel=3434064>

² <http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=2795&grupp=9346>

i Bergen (UiB) under ledelse av Ståle Einarsen³. Her ble det gjennomført et grundig metodisk arbeid knyttet til seksuell trakassering som er presentert i en egen artikkel (Nielsen et al. 2010). Denne undersøkelsen ble foretatt blant 4500 ansatte tilfeldig trukket fra Statistisk sentralbyrås arbeidstakerregister. Utvalgsriteriene var at arbeidstakerne jobbet mer enn 40 % og at de var ansatt i virksomheter med fem eller flere ansatte. 57 % (2349) av disse besvarte undersøkelsen.

En viktig utfordring i studier av seksuell trakassering er at det finnes få standardiserte måter å undersøke dette fenomenet på. Man kan velge å fokusere på den enkeltes definisjon av seksuell trakassering eller man kan ta utgangspunkt i noen konkrete handlinger og situasjoner som kan defineres som seksuell trakassering, for så å undersøke om respondentene har opplevd dette. Liksom i undersøkelsen fra UiB, har vi i vår undersøkelse valgt begge disse tilnærmingene. Vi har derfor først stilt spørsmålet ”Har du i løpet av de siste seks månedene blitt utsatt for seksuell trakassering?”. Deretter har vi spurt om de i løpet av de siste seks månedene har opplevd konkrete handlinger som kan defineres som seksuell trakassering.

I første del av undersøkelsen tar vi utgangspunkt i respondentenes siste seks måneders opplevelser. Dette muliggjør en sammenligning med UIB-undersøkelsen av befolkningen generelt. I andre del av vår undersøkelse undersøker vi opplevelser med seksuell trakassering i løpet av hele arbeidskarrieren til skuespillerne. Dette korresponderer mer med hvordan Sveriges Radio gjennomførte sin undersøkelse av seksuell trakassering av svenske skuespillere.

Vår undersøkelse ble foretatt som en epost-survey der alle medlemmer av Norsk skuespillerforbund med registrerte og operative e-postadresse fikk tilsendt undersøkelsen (elevmedlemmer ble ikke inkludert). Undersøkelsen benyttet seg av skjult identitet, så verken Norsk skuespillerforbund eller Telemarksforskning kunne vite hvilke medlemmer som hadde svart hva. Dette ble det opplyst om i invitasjonen. Det ble også opplyst om undersøkelsens varighet, undersøkelsens hensikt og at prosjektet er meldt til personvernombudet ved Norsk Samfunnsvitenskaplig datatjeneste. Totalt utgjorde utvalget 945 skuespillere, av disse fikk vi inn svar fra 536, noe som gir en svarprosent på 57.

³ Einarsen har samtykket i gjenbruket av det metodiske opplegget og spørsmålsstillingene.

- Antall medlemmer totalt: 1114
- Antall elevmedlemmer: 16
- Antall medlemmer uten registrerte e-postadresse: 153
- Antall medlemmer som fikk tilsendt undersøkelsen: 945
- Antall svar: 536
- Svarprosent: 57 %

Selv om 57 % må anses som en god og tilstrekkelig svarprosent, vil det likevel være vanskelig å avgjøre om disse utgjør et representativt utvalg av skuespillere i Norge. Det er alltid en fare for at personer som velger å svare på en undersøkelse opplever denne som mer interessant eller mer relevant enn de som ikke svarer. I denne undersøkelsen kan det derfor anses som sannsynlig at medlemmer som til daglig jobber som skuespillere er overrepresentert og at personer med interesse for problematikken samt personer som har erfaringer med problematikken er overrepresentert. I UiB-studien var temaet ”et brutalt arbeidsmiljø”, i vår undersøkelse var temaet ”skuespillere og seksuell trakassering”. Motsatt kan det tenkes at personer som har erfart seksuell trakassering vegrer seg for å besvare en slik undersøkelse.

En metode for å avdekke utvalgsskjevheter er å sammenligne svar fra respondentene med kunnskap om utvalget. Kjønn og alder er to kriterier der man har kunnskap om medlemmene (populasjonen) og kunnskap om de som besvarte undersøkelsen (respondentene). Dersom man finner store ulikheter mellom populasjonen og respondentene, er det grunn til å tro at utvalget er skjevt. Når vi setter opp en slik oversikt i denne undersøkelsen ser vi at respondentene fordeler seg svært likt på kjønn, mens det er en liten overvekt av yngre medlemmer som har besvart undersøkelsen (se Tabell 1). Aldersutvalget kan tyde på en liten skjevhet i og med at yngre personer i denne undersøkelsen (som vi skal se) hyppigere blir utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet.

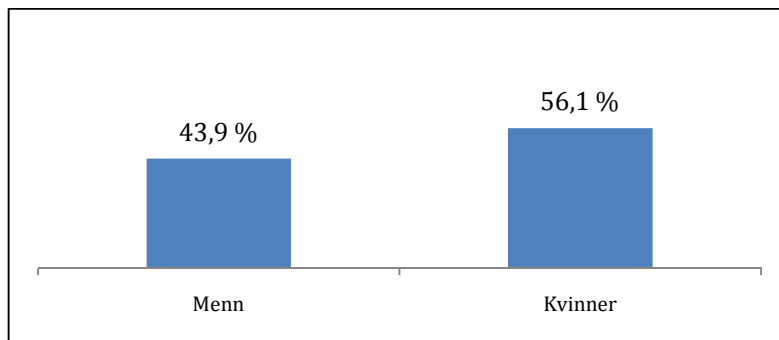
Tabell 1: Respondenter og utvalg i undersøkelsen

	Respondenter	Alle medlemmer
Menn	43,9 %	43,7 %
Kvinner	56,1 %	56,3 %
29 år eller yngre	17,1 %	14,7 %
30-39 år	40,3 %	32,6 %
40-49 år	19,5 %	18,5 %
50-59 år	13,9 %	15,2 %
60-69 år	7,1 %	12,3 %
70 år eller eldre	2,1 %	6,7 %

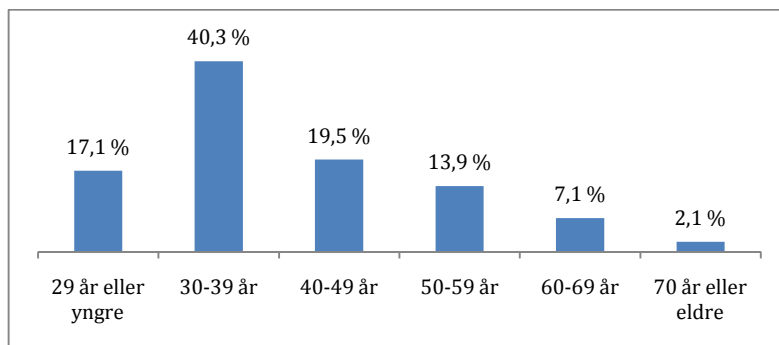
2. Resultater

2.1 Bakgrunnsinformasjon

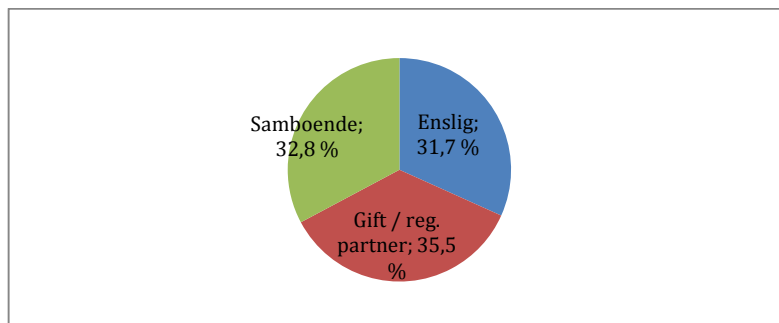
Medlemmene som besvarte undersøkelsen, fordeler seg som følger hva gjelder demografiske kjennetegn, arbeidsfelt og arbeidsmengde:

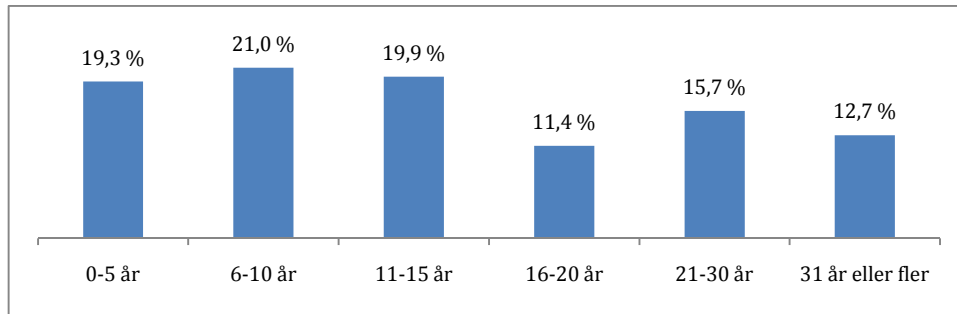
Figur 1: Respondentenes kjønn

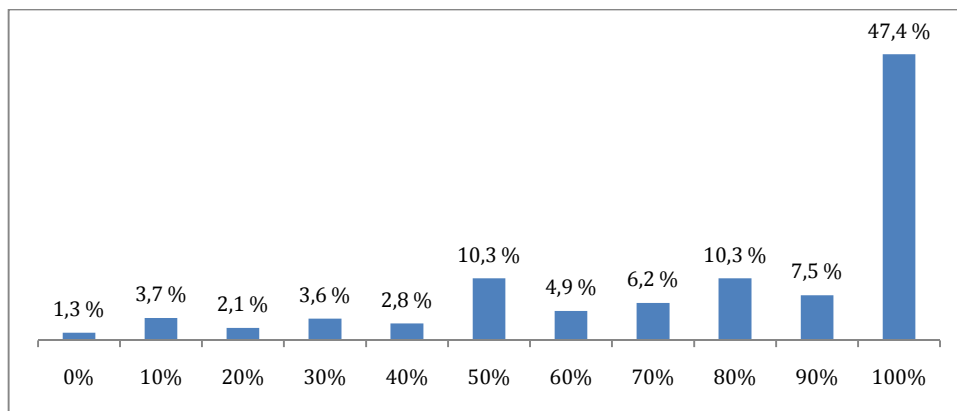
Figur 2: Respondentenes alder

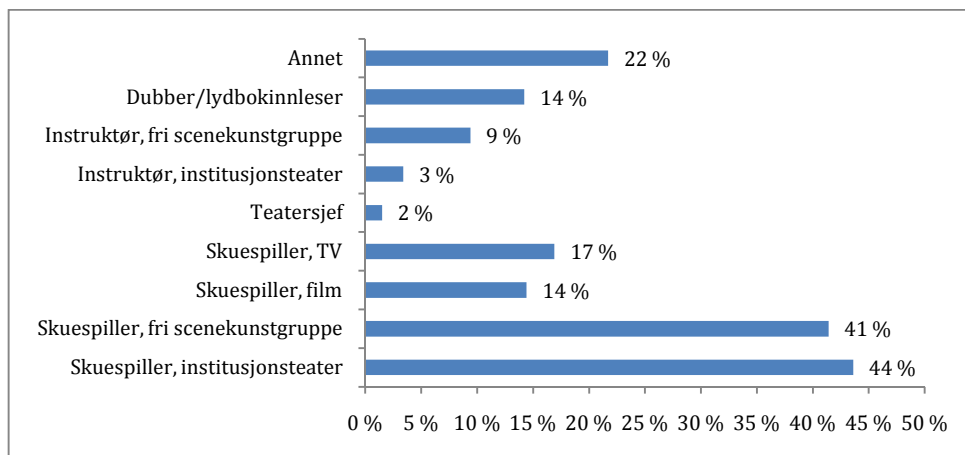
Figur 3: Respondentenes sivilstatus

Figur 4: Respondentenes ansiennitet som skuespillere

Figur 5: Respondentens vurdering av egen arbeidstid (kunstnerisk virksomhet)

Figur 6: Respondentenes primæraktivitet siste to år (flere svar mulig)

2.2 Uønsket seksuell oppmerksomhet siste seks måneder

I denne delen av undersøkelsen ønsket vi å avdekke i hvor stor grad medlemmene har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet i løpet av de siste seks måneder. På denne måten får man en forståelse av hvor utbredt dette er i det daglige arbeidet. Denne spørsmålsstillingen ble også brukt i undersøkelsen til Universitetet i Bergen. I det følgende vil vi derfor presentere resultatene sammenlignet med resultatene fra UiB-undersøkelsen. Denne tok utgangspunkt i den generelle befolkningen. I UiB undersøkelsen hadde man kun valgt ut arbeidstakere som jobbet mer enn 15 timer i uken. For å gjøre undersøkelsene sammenlignbare har vi derfor kun tatt ut respondenter som har svart at de jobber 40 % eller mer (477 personer).

Respondentene ble først spurt om de selv hadde opplevd seksuell trakassering de siste 6 månedene (tabell 2). Funnene viser at 5 prosent (24 personer) har opplevd seg trakassert til en viss grad, mens 0,4 prosent (2 personer) mener de har opplevd seg trakassert i høy grad. I arbeidslivet generelt viser UiB-studien at kun 1,1 % svarer de har blitt seksuelt trakassert til en viss grad, mens 0,1% svarer de har blitt seksuelt trakassert i høy grad. Det er altså langt flere av skuespillerne som opplever at de har blitt seksuelt trakassert enn hva det er i resten av befolkningen.

	Arbeidslivet generelt (UiB-studie)					Medl. Norsk skuespillerforbund (TF-studie)				
	Til en viss grad			I høy grad		Til en viss grad			I høy grad	
	N	Antall	Prosent	Antall	Prosent	N	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Total	2349	25	1,1%	2	0,1%	477	24	5,0%	2	0,4%
Kvinner	25	20	80,0%	1	50,0%	24	19	79,2%	1	50,0%
Menn	25	5	20,0%	1	50,0%	24	5	20,8%	1	50,0%

Tabell 2: Opplevd seksuell trakassering siste 6 måneder, ut fra egenrapportering

Ser man på antall konkrete handlinger respondentene rapporterer de har opplevd uten å ta hensyn til deres subjektive vurdering om hvorvidt dette er seksuell trakassering, finner vi en høyere forekomst. Her rapporterer hele 45 % av respondentene at de har opplevd dette i løpet av siste seks måneder (tabell 4). 64 % av disse er kvinner. I befolkningen generelt (UiB-studien) er det tilsvarende tallet 18 %. 28 % av våre respondenter rapporterer at de har opplevd to eller flere slike handlinger, mot 8 % i befolkningen generelt. Krysskjærer vi selvrapportert trakassering med utsettelse for konkrete handlinger, finner vi at 12 % av dem som har opplevd en eller flere handlinger blant våre respondenter velger å definere det som seksuell trakassering (26/215).

Adferd	Studie	Totalt (N= Generelt: 2349, skuespillere: 476)			Menn (N= Generelt 1009, skuespillere: 223)			Kvinner (N= Generelt: 1115, skuespillere: 254)					
		Aldri	En gang	2-5 ganger > 5 ganger	Aldri	En gang	2-5 ganger > 5 ganger	Aldri	En gang	2-5 ganger > 5 ganger			
Uønskede kommentarer angående egen kropp, klesdrakt eller livsstil	Generelt (UiB)	89,2	5,5	4,2	1,1	87,6	6,4	4,4	1,2	90,5	4,5	4,1	0,9
	Skuespillere (TF)	77,5	9,3	10,6	2,5	89,2	3,9	6,0	0,9	70,3	1,2	13,5	4,1
Andre uønskede verbale kommentarer med seksuelt innhold, f.eks. vitser el.	Generelt (UiB)	92,0	3,6	3,2	1,2	93,0	3,9	2,2	0,9	91,0	3,3	4,2	1,5
	Skuespillere (TF)	77,8	7,2	11,6	3,4	87,6	3,8	6,4	2,1	70,4	10,5	15,3	3,7
At du blir eksponert for bilder eller objekter av seksuell art som var uønsket	Generelt (UiB)	96,3	2,5	0,9	0,3	95,9	2,5	1,2	0,3	96,7	2,5	0,7	0,2
	Skuespillere (TF)	94,7	3,4	1,7	0,2	97,0	1,7	1,3	-	92,2	5,4	2,0	0,3
At det er spredd seksuelle rykter om deg	Generelt (UiB)	97,9	1,3	0,7	0,2	97,4	1,4	1,0	0,2	98,4	1,1	0,3	0,2
	Skuespillere (TF)	90,9	4,2	3,8	1,1	88,8	4,7	4,7	1,7	93,5	3,7	2,4	0,3
Seksuelt ladet sturring eller andre ubehagelige blikk	Generelt (UiB)	95,6	2,0	2,0	0,4	97,1	1,4	1,1	0,3	94,2	2,5	2,8	0,5
	Skuespillere (TF)	83,5	5,5	8,5	2,5	91,8	2,6	4,3	1,3	77,4	7,8	11,8	3,0
Uønskede telefonoppringninger, SMS, eller brev med seksuelt innhold	Generelt (UiB)	98,3	1,0	0,5	0,2	98,4	0,7	0,7	0,2	98,1	1,2	0,4	0,2
	Skuespillere (TF)	90,1	3,6	4,6	1,7	94,0	1,3	3,4	1,3	87,8	5,1	5,1	2,0
Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner, som f.eks. klapping, klypping, klåing eller omfavnelse	Generelt (UiB)	95,9	2,1	1,4	0,6	97,8	1,0	0,7	0,5	94,0	3,1	2,1	0,7
	Skuespillere (TF)	85,6	6,8	6,6	1,1	94,0	1,7	3,9	0,4	78,5	11,6	8,2	1,7
Uønskede seksuelle tilnærmelser som du opplevde som ubehagelige, men som ikke inneholdt løfte om belønninger el. trusler om straff el. sanksjoner	Generelt (UiB)	98,2	0,9	0,6	0,3	99,1	0,5	0,2	0,2	97,3	1,3	1,1	0,3
	Skuespillere (TF)	91,5	4,4	3,2	0,8	96,1	1,7	1,7	0,4	89,1	5,8	4,1	1,0
Uønskede forespørsler /krav /underforståtte krav om seksuelle tjenester med løfte om belønning	Generelt (UiB)	99,5	0,3	0,1	0,1	99,6	0,2	0,1	0,2	99,5	0,4	0,1	-
	Skuespillere (TF)	97,2	1,9	0,8	-	99,1	0,4	0,4	-	95,6	3,1	1,4	-
Uønskede forespørsler/krav/ underforståtte krav om seksuelle tjenester med trusler om straff el.	Generelt (UiB)	99,7	0,2	0,0	0,1	99,7	0,2	0,2	0,2	99,8	0,2	-	-
	Skuespillere (TF)	99,1	0,6	0,0	0,2	100,0	-	-	-	98,0	1,7	-	0,3
Forsøk på voldtekt el. faktisk voldtekt	Generelt (UiB)	99,5	0,05	0,0	0,05	99,1	-	-	0,1	99,9	0,1	-	-
	Skuespillere (TF)	99,6	0,4	-	-	100,0	-	-	-	99,3	0,7	-	-

	Ekspontert	Total	Prosent	Generelt (UiB)
En eller flere handlinger	215	477	45 %	18 %
Kvinner	137	254	53 %	
Menn	78	223	34 %	
To eller flere handlinger	134	477	28 %	8 %

Tabell 4: Antall respondenter som rapporterer at de har opplevd en eller flere handlinger relatert til uønsket seksuell oppmerksomhet

I tabell 3 ser vi hvilke konkrete erfaringer med uønsket seksuell oppmerksomhet henholdsvis medlemmene av Norsk skuespillerforbund og befolkningen generelt har erfart i løpet av de siste seks månedene. I tabell 4 oppsummerer vi hvor mange som har opplevd en eller flere hendelser.

Hvem er det som blir eksponert for adferd kategorisert som uønsket seksuell oppmerksomhet? Svært tydelig, men kanskje ikke helt uventet, er det at kvinner utgjør den gruppen som er mest utsatt for dette. I tabell 4 ser vi at over 50% av kvinnene har opplevd en eller flere handlinger som kan beskrives som uønsket seksuell oppmerksomhet. I tabell 5 ser vi nærmere på hvilke andre grupper som har opplevd en eller flere slike handlinger. Generelt ser vi at unge skuespillere i større grad enn eldre blir utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet. Blant personer under 40 år har over 50 % hatt en eller flere slike erfaringer de siste 6 måneder. Man finner også en tendens til at skuespillere foran kamera (film og TV) i noe større grad blir eksponert enn deres kollegaer på scener⁴. Til slutt finner vi også at enslige er mest utsatt, mens gifte og registrerte partnere er mindre utsatt.

⁴ Flere rapporterer imidlertid at de jobber begge steder.

	Eksponert	(n)	Totalt	Kvinner	Menn
Hovedgeskjeft					
Skuespillere inst. teater	107	233	46 %	57 %	36 %
Skuespillere fri gruppe	86	203	42 %	47 %	36 %
Skuespiller TV	43	83	52 %	66 %	38 %
Skuespiller film	36	70	51 %	72 %	37 %
Alder					
<29	42	82	51 %	60 %	40 %
30-39	97	193	50 %	56 %	43 %
40-49	41	94	44 %	54 %	33 %
50-59	22	64	34 %	48 %	26 %
>60	13	44	30 %	39 %	19 %
Sivil stand					
Enslig	77	143	54 %	59 %	48 %
Gift / reg. partner	54	170	32 %	46 %	16 %
Samboende	74	163	45 %	59 %	30 %

Tabell 5: Ulike grupper som har opplevd en eller flere hendelser kategorisert som uønsket seksuell oppmerksomhet

2.3 Uønsket seksuell oppmerksomhet – hele karrieren

Dersom man ber skuespillerne rapportere på uønsket seksuell oppmerksomhet i løpet av hele sin yrkeskarriere, er situasjonen noe annerledes. 68 % av utvalget opplever at de har blitt utsatt for dette. 79 % av kvinnene og 53 % av mennene (jf. tabell 6). Selv om dette er et høyt tall, må det tolkes i lys av spørsmålsstillingen. Tidshorizonten vil for mange være lang på dette spørsmålet. Som vi ser av figur 4, har mange av respondentene svært lang ansiennitet innenfor skuespilleryrket. Dette tallet er heller ikke sammenlignbart med Sveriges radio sin undersøkelse der 29,5 % av skuespillerne rapporterte at de hadde opplevd en eller flere tilfeller av seksuell trakassering i løpet av sin arbeidskarriere. I Sveriges radio sin undersøkelse spurte de først skuespillerne om de hadde opplevd seksuell trakassering for dernest å spørre hvilke form for seksuell trakassering dette dreide seg om. På denne måten fikk de tilbakemeldinger kun fra dem som selv anså seg som seksuelt trakassert. I vår undersøkelse ba vi ikke skuespillerne rapportere på hvorvidt de selv mente å ha blitt seksuelt trakassert i løpet av hele sin karriere, men heller rapportere på hvilke konkrete erfaringer de hadde hatt. Som vi så, var det kun 12 % av dem som hadde opplevd en eller flere konkrete handlinger i løpet av de siste seks månedene som selv valgte å kategorisere dette som seksuell trakassering.

	Erfart	Total (n)	Prosent
Totalt	361	534	68 %
Kvinner	236	299	79 %
Menn	125	234	53 %

Tabell 6: Andel av medlemmene som har opplevd en eller flere handlinger som kan beskrives som seksuell trakassering

I tabell 7 har respondentene rapportert på ulike handlinger de har blitt utsatt for i løpet av hele sin karriere. Uønskede kommentarer, uønskede blikk og uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner er handlinger flest rapporterer på. Det er også påfallende mange som rapporterer å ha opplevd dette fem ganger eller flere.

Ser man på tidspunktet når respondentene sist erfarte dette, finner vi at langt færre svarer å ha opplevd dette i løpet av de *siste seks månedene* enn hva de gjorde i del 1 av undersøkelsen. Det er altså ikke samsvar mellom tabell 3 og kolonnen 0-6 mnd. i tabell 7. Dette utgjør åpenbart en svakhet ved undersøkelsen og synliggjør samtidig metodisk dilemmaer ved slike undersøkelser. Hva som kan være årsaken til et slikt avvik kan være vanskelig å tolke, men det er nærliggende å tro at minst to årsaker kan ha spilt inn:

- Dersom man kun blir spurt om å rapportere på de siste seks månedene, kan det være fristende å inkludere erfaringer skjedd på et tidligere tidspunkt. Dette vil i så fall gi en overrepresentasjon i del 1.
- Spørsmålene i del 2 kom lengre ut i undersøkelsen. Dermed er det ikke sikkert svarene her er like godt gjennomtenkt. Dette kan i så fall gi en underrepresentasjon i del 2.

I tabell 8 kommer det fram hvem som har stått bak den uønskede seksuelle oppmerksomheten. I 31,6 prosent av tilfellene var det skuespillerkollegaer som sto bak trakasseringen og i 29,2 % av tilfellene var det en overordnet som sto bak trakasseringen (teatersjef eller regissør). Vi ser også at publikum utgjør en ikke ubetydelig gruppe (11,7 %), særlig når det gjelder uønskede henvendelser med seksuelle undertoner (67,8 %).

I tilfellene der det ble lagt krav eller ønsker til grunn for seksuell trakassering var dette i stor grad relatert til karrieremuligheter (jf. tabell 9 og 10)

Handling	Erfart (n= 534)		Antall erfaringer			Sist erfart				
	Antall	Prosent	En gang	2-5 ganger	> 5 ganger	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	4-8 år	> 9 år
Uønskede kommentarer angående egen kropp, klesdrakt eller livsstil	253	47,4 %	6,2 %	23,2 %	18,1 %	10,0 %	3,6 %	11,7 %	11,4 %	10,6 %
Andre uønskede verbale kommentarer med seksuelt innhold, f.eks. vitser el. kjønnsdiskriminerende uttalelser	195	36,5 %	4,9 %	17,6 %	14,0 %	5,6 %	3,6 %	9,8 %	9,2 %	8,4 %
At du blir eksponert for bilder eller objekter av seksuell art som var uønsket fra din side eller som opplevdes ubehagelig for deg	48	9,0 %	4,1 %	3,6 %	1,3 %	2,1 %	0,4 %	2,1 %	2,8 %	1,5 %
At det er spredt seksuelle rykter om deg	89	16,7 %	7,3 %	6,1 %	3,3 %	2,0 %	1,4 %	2,9 %	5,1 %	5,3 %
Seksuelt ladet sturring eller andre ubehagelige blikk	173	32,4 %	1,6 %	14,2 %	16,6 %	7,0 %	3,6 %	6,2 %	7,7 %	7,9 %
Uønskede telefonoppringninger, SMS, eller brev med seksuelt innhold	99	18,5 %	2,2 %	8,8 %	7,6 %	3,2 %	1,2 %	3,7 %	3,9 %	6,5 %
Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner, som f.eks. klapping, klyping, klåing eller omfavnelse	166	31,1 %	7,9 %	15,4 %	7,7 %	3,8 %	2,6 %	5,8 %	9,1 %	9,9 %
Uønskede forespørsler /krav /underforståtte krav om seksuelle tjenester med løfte om belønning	59	11,0 %	5,7 %	4,6 %	0,7 %	0,4 %	0,4 %	1,3 %	2,2 %	6,7 %
Uønskede forespørsler/krav/ underforståtte krav om seksuelle tjenester med trusler om straff el. sanksjoner ved avvisning	28	5,2 %	3,3 %	1,7 %	0,3 %	0,5 %	0,0 %	0,7 %	1,2 %	2,7 %
Forsøk på voldtekt el. faktisk voldtekt	20	3,7 %	3,0 %	0,7 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %	0,0 %	0,7 %	2,7 %
Gjennomsnitt			19,6 %	42,6 %	31,2 %	16,7 %	7,5 %	19,6 %	23,4 %	26,1 %

Tabell 7: Erfaringer med ulike former for uønsket seksuell oppmerksomhet i hele karrieren

Utført av hvem	Teatersjef	Regissør	Annen skuespiller	Caster	Film prod.	Anne kollega	Publikum	Andre
Uønskede kommentarer angående egen kropp, klesdrakt eller livsstil	7,6 %	25,8 %	32,0 %	3,7 %	2,3 %	14,7 %	8,3 %	5,5 %
Andre uønskede verbale kommentarer med seksuelt innhold, f.eks. vitser el. kjønnsdiskriminerende uttalelser	7,6 %	21,1 %	35,3 %	2,7 %	1,0 %	17,3 %	9,7 %	5,2 %
At du blir eksponert for bilder eller objekter av seksuell art som var uønsket fra din side eller som opplevdes ubehagelig for deg	6,1 %	16,3 %	20,4 %	0,0 %	6,1 %	20,4 %	2,1 %	28,6 %
At det er spredt seksuelle rykter om deg	5,8 %	9,1 %	45,5 %	0,8 %	1,7 %	17,3 %	10,8 %	9,1 %
Seksuelt ladet sturring eller andre ubehagelige blikk	5,4 %	18,6 %	33,7 %	1,2 %	4,3 %	20,5 %	10,9 %	5,4 %
Uønskede telefonoppringninger, SMS, eller brev med seksuelt innhold	1,0 %	3,8 %	10,7 %	0,0 %	1,0 %	7,8 %	59,3 %	16,5 %
Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner, som f.eks. klapping, klyping, klåing eller omfavnelse	8,4 %	19,0 %	39,3 %	1,4 %	2,3 %	16,7 %	8,8 %	4,1 %
Uønskede forespørsler /krav /underforståtte krav om seksuelle tjenester med løfte om belønning	17,1 %	50,0 %	12,8 %	1,5 %	5,7 %	4,3 %	0,0 %	8,6 %
Uønskede forespørsler/krav/ underforståtte krav om seksuelle tjenester med trusler om straff el. sanksjoner ved avvisning	16,0 %	60,0 %	16,0 %	0,0 %	4,0 %	0,0 %	0,0 %	4,0 %
Forsøk på voldtekt el. faktisk voldtekt	11,1 %	16,7 %	27,8 %	0,0 %	5,6 %	11,1 %	5,6 %	22,2 %
Gjennomsnitt	8,2 %	21,0 %	31,6 %	2,2 %	2,8 %	15,4 %	11,7 %	7,1 %

Tabell 8: Ulike former for uønsket seksuell oppmerksomhet i løpet av hele karrieren med bakgrunn i hvem som utførte dette

Løfter som ble gitt	Antall
Mulighet for en rolle	29
Mulighet for en større rolle	10
Ansettelse eller fast kontrakt	7
Høyere lønn	1
Annet	12

Tabell 9: Løfter som ble gitt.

Eventuell straff	Antall
Tap av en rolle	4
Begrensede karrieremuligheter	14
Tap av ansettelse eller fast kontrakt	6
Tap av lønn	3
Tap av arbeid	4
Annet	3

Tabell 10: Straff som det ble truet med

2.4 Rapportering og medlemmenes vurderinger

I del tre stilte vi medlemmene spørsmål om hvem de hadde delt sine erfaringer med, og hvordan disse reagerte. I tabell 11 ser vi at det er svært vanlig å dele slike erfaringer med kollegaer. Det er også mange som rapporterer at de ikke har fortalt noen om forholdet. I flere tilfeller påpekes det at dette ikke har blitt gjort siden den fornærmede ikke opplevde situasjonen som alvorlig, men det kan også være at medlemmene i flere av disse tilfellene har valgt taushet. Det er også påfallende å se at ingen har gått til verneombudet og svært få har gått til fagforeningsrepresentanten. Dette skyldes selvsagt at mange jobber frilans, men det er også et tegn på at disse leddene trolig ikke fungerer optimalt. Videre ser vi hvordan de ulike gruppene reagerte (tabell 13-14).

Hvem har du fortalt	N=294
Jeg har ikke fortalt noen om det	22,6 %
Kollegaer	56,9 %
Fagforeningsrepresentant	0,9 %
Verneombudet	0,0 %
Ledelsen	2,8 %
Venner og familie	11,3 %
Andre	5,5 %

Tabell 11: Rapportering

Kollegaenes reaksjon	n=178
De hørte på meg og foretok seg noe konkret	18,5 %
De hørte på meg, men tok meg ikke på alvor	18,0 %
De var ikke interessert	6,7 %
Annet*	56,7 %

Tabell 12: Kollegaenes reaksjon

*De fleste av disse svarene inneholdt at kollegane lyttet og tok det på alvor, men at ingen hadde ønske om å melde fra om dette. Enkelte skrev også at de ikke turte å rapportere.

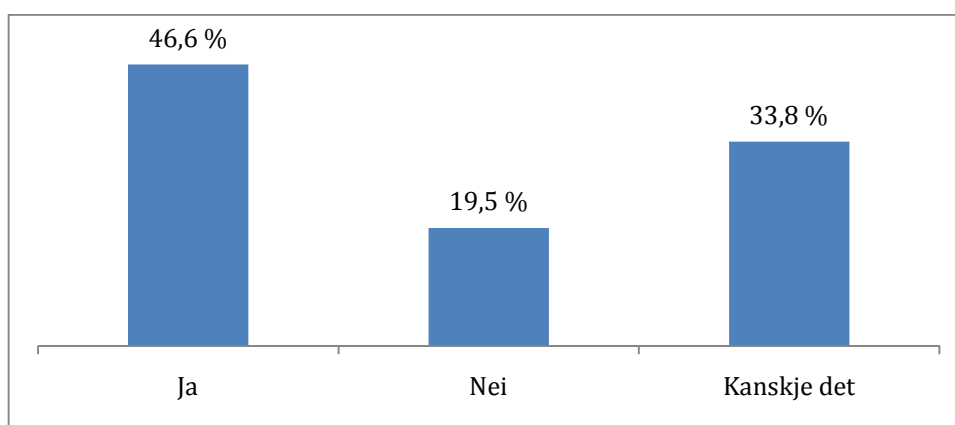
Fagforeningsrepresentantens reaksjon?	n=3
Han/hun hørte på meg og foretok seg noe konkret	66,7 %
Han/hun hørte på meg, men tok meg ikke på alvor	0,0 %
Han/hun var ikke interessert	0,0 %
Annet	33,3 %

Tabell 13: Fagforeningsrepresentantens reaksjon (LAV SVARPROSENT).

Ledelsens reaksjon?	n=9
De hørte på meg og foretok seg noe konkret	55,6 %
De hørte på meg, men tok meg ikke på alvor	33,3 %
De var ikke interessert	0,0 %
Annet	11,1 %

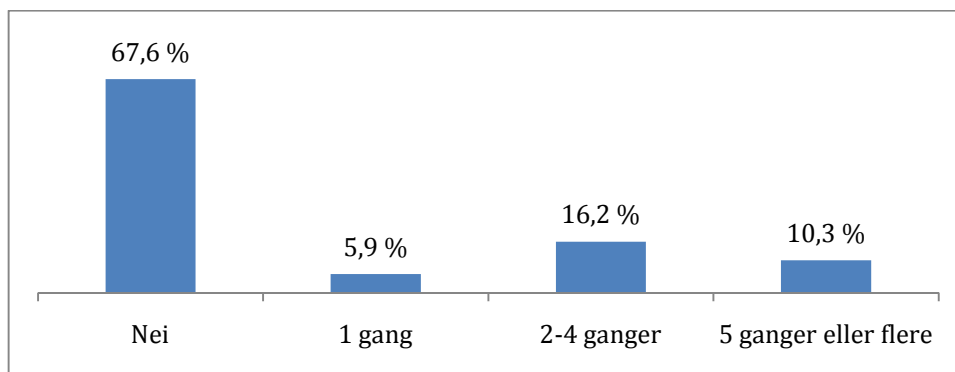
Tabell 14: Ledelsens reaksjon (LAV SVARPROSENT).

I undersøkelsen spurte vi også om medlemmene tror skuespillere har høyere terskel for hva de aksepterer av uønsket seksuell oppmerksomhet. Nær halvparten svarte ja på dette, mens kun 19,5 % mente de ikke hadde det (figur 7).

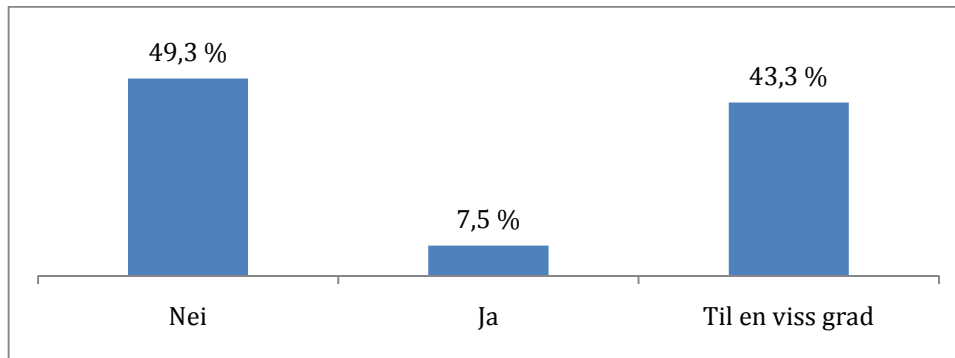

Figur 7: Tror du skuespillere har høyere terskel for hva de aksepterer av uønsket seksuell oppmerksomhet?

Til slutt i undersøkelsen ville vi vite hvor utbredt det er at skuespillere bruker sin seksualitet aktivt for å oppnå fordeler i jobben. Vi spurte derfor teatersjefer og regissører om de hadde opplevd dette (figur 8) og om de opplevde dette som sosialt akseptert (figur 9).

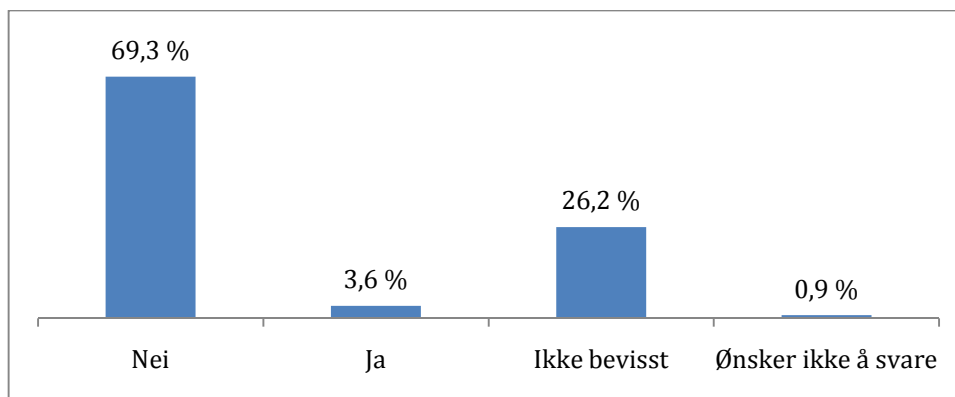

Figur 8: Har du opplevd at skuespillere bruker sin sensualitet/seksualitet ovenfor deg for å oppnå fordeler (spørsmål stilt til teatersjefer og regissører n=68)?

Figur 9: Opplever du at det er sosialt akseptert å bruke sin sensualitet/seksualitet for å oppnå fordeler (spørsmål stilt til teatersjefer og regissører n=67)?

Vi spurte også alle medlemmene om de noen gang hadde brukt sin seksualitet for å styrke karrieremulighetene sine (figur 10).

Figur 10: Har du selv brukt din seksualitet for å styrke dine karrieremuligheter (n=531)?

Referanser

- Einarsen, S., Tangedal, M., Skogstad, A., Matthiesen, S. B., Aasland, M. S., Nielsen, M. B., Bjørkelo, B., Glasø, L. and Hauge, L. J. (2007). *Et brutalt arbeidsmiljø? En undersøkelse av mobbing, konflikter og destruktiv ledelse i norsk arbeidsliv. Bergen Bullying Research Group*. Bergen: Det psykologiske fakultet. Universitetet i Bergen.
- Frøberg, S. and Sørensen, R. (1992). *Stopp seksuell trakassering på jobben*. Oslo: Tiden.
- Nielsen, M. B., Brjørkelo, B., Notelaers, G. and Einarsen, S. (2010). Sexual Harassment: Prevalence, Outcomes, and Gender Differences Assessed by Three Different Setimation Methods. *Journal of Agression, Maltreatment & Trauma*, 19 3/2010
- Terpstra, D. E. and Baker, D. D. (1991). Sexual harassment at work: the psychological issues. I: Earnshaw, J. and Davidson, M. J. (red.) *Vounerable workers: psychological and legal issues.*, s. 179-201. Chinchester: Wiley.